

[Undervisningsministeren.]

get vedrørende Danmarks radio og det påtænkte lovforslag om amtscentraler og en landscentral for undervisningsmidler indbyrdes koordineres på dette område, før de fremsættes i folketinget, og i denne forbindelse kan der også opstå spørgsmål om på ny at overveje statens filmcentrals stilling.

Jeg skal som direkte svar på spørgsmålet meddele, at vi påtænker at lovgive på hele dette område i næste samling, og jeg skal for en ordens skyld tilføje, at i undervisningsministeriets overvejelser om sammensætningen af de organer, der skal nedsættes, er det indgået som en selvfølge, at der skal være repræsentanter for undervisningen og det folkeoplysende arbejde. I overvejelserne indgår i øvrigt også spørgsmålet om indpassning af de pågældende organer i det planlægningsråd omfattende alle uddannelser, som jeg agter at nedsætte.

Merete Bjørn Hanssen: Jeg vil gerne takke undervisningsministeren for svaret. Det er jo en sag, som man længe har ønsket løst, og derfor kunne man måske være en smule skuffet over, at det først sker i næste samling. Men jeg er tilfreds med, at undervisningsministeren ønsker at lovgive på det område, så vi nu får den helt rigtige koordinering. Jeg er fuldt bekendt med alle de faktorer, der her skal passes sammen, og som blev nævnt i undervisningsministerens svar, og jeg er tilfreds med, at man nu tilstræber en løsning, der giver en virkelig sammenhæng, sådan at der bliver mulighed for folketinget for at tage stilling til den endelige udformning. Jeg opfatter ministerens svar sådan, at der ikke vil blive lavet et undervisningsråd, som alene skal beskæftige sig med forholdet til Danmarks radio, men at det, ministeren tilstræber i næste samling, er en lovgivning, som koordinerer hele indsatsen på dette område.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring af lov om revision af lov om embedslægevæsenets ordning.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 150) findes i tidenden sp. 3454).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om egnsudvikling.

(Lovforslaget (nr. 149) findes i tillæg A. sp. 2433, fremsættelsen i tidenden sp. 3011).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Lysholt Hansen: Hvis man ikke har prøvet at bo i et egnsudviklingsområde, har man måske lidt svært ved at forstå hele rækkevidden af egnsudviklingsbegrebet. Men for os, der tilbringer hverdagen i egnsudviklingsområderne, hvad enten det er i Nordjylland, Vestjylland, på Bornholm eller på Lolland-Falster, er det barske realiteter om stagnerende eller faldende folketal, om de unges flugt fra egnen på grund af manglende beskæftigelse i de fag, de er uddannet i, om ringe eller ingen erhvervmæssig vækst og om deraf følgende længere arbejdsløshedsperioder. Det er også realiteter om lavere lønninger for det arbejde, der kan opnås, end for tilsvarende arbejde andre steder i

[Lysholt Hansen.]

landet. Det er spørgsmålet om et liv i skurvogn fra mandag til fredag aften på arbejdspladser langt fra bopælen med deraf følgende savn, også for kone og børn, af et normalt familieliv. Det er realiteter om forholdsmæssigt større skatter på grund af svindende folketal og lavere indtægtsgrundlag, og det er realiteter om kommunalfolks indsats for at give disse egne de forhold, socialt, trafikmæssigt og menneskeligt, der kan gøre dem så attraktive, at den skæve udvikling kan vendes.

Siden den første egnsudviklingslov i 1958 har denne lovgivning nok været disse egnes håb og inspiration, og jeg er tilbøjelig til at tro, at vi har undervurderet de år efter år forbedrede egnsudviklingsloves betydning, fordi de nævnte egnsudviklingsproblemer jo ikke er løst endnu. I øvrigt er det min opfattelse, at alle de forhold, jeg her nævnte som karakteristiske for egnsudviklingsområderne, bør indgå, om end måske med forskellig vægt, i fastlæggelsen af de geografiske områder, hvor loven kan finde anvendelse, således at der er den fornødne geografiske mobilitet med hensyn til denne lov også i de år, der kommer. Nye områder kan jo, uden at vi ønsker det, hurtigt komme til at få karakter af egnsudviklingsområder.

Uden den lovgivningsmæssige indsats og uden de statslige investeringer med deraf følgende afsmittende virkning på disse særlige egnes erhvervsliv ville vi i dag have haft et Danmark, der økonomisk, erhvervsmæssigt og socialt ville have set helt anderledes ud, været endnu mere skævt i de henseender, jeg her har nævnt. Jeg er derfor meget tilfreds med, at handelsministeren som afslutning på denne folketingssamlings betydelige indsats for at forme en ny erhvervspolitik har fremsat dette forslag til en stærkt forbedret egnsudviklingslov, for det mener jeg det er.

Når vi om få dage vedtager finanslovforslaget, vil der gennem øgede midler til håndværkerlån, til eksportfremme, til produktivitetsudvikling, til byerhvervenes konsulenttjeneste, til teknologiske serviceydelser, til fonden til fremme af teknisk og industriel udvikling, til turisterhvervet og til omskoling og efteruddannelse efterfulgt af denne forbedrede egnsudviklingslov være skabt et godt udgangspunkt for væsentlige produkti-

ons- og afsætningsmæssige fremstød for de valutaskabende erhverv i vort land og i øvrigt være skabt mønstret for den mere langsigtede erhvervspolitiske indsats, som naturligvis må komme. Dette her er et stort skridt på vejen, men også kun et skridt på vejen. Tilbage står naturligvis bl. a. industriens generelle finansieringsproblemer, som jeg forstår også optager regeringen stærkt.

Jeg tror, vi med dette forslag har chance for at medvirke til en mere balanceret samfundsudvikling, selv om vi må være klar over, at forøgelse af industribeskæftigelsen i disse egne, hvis den skal nå sin fulde effekt, må følges op af statsinstitutioners placering, af flere uddannelsessteder og bedre offentlig service i egnsudviklingsområderne. Jeg synes, at handelsministeren med dette forslag har draget konsekvenserne af de hidtidige erfaringer i egnsudviklingsarbejdet både med hensyn til ændring i støtteformerne og udvidelse af de økonomiske rammer for disse støtteformer.

Jeg anser det for det første for afgørende, at det lokale erhvervsliv nu ligestilles med udefra kommende virksomheder, fordi vækst i bestående virksomheder er lige så værdifuld som tilflytning, og så har det den fordel, at det kræver færre samfundsmæssige investeringer både af kommuner og af stat. For det andet anser jeg det for afgørende, at der fremtidig kan ydes støtte såvel til virksomhederne som til deres nøglepersoners udflytning, fordi det vil give flere totaludflytninger af virkelig levedygtige virksomheder, mens de virksomheder, der hidtil har fået støtte efter loven, i høj grad har været underleverandørvirksomheder eller produktionsafdelinger.

For det tredje anser jeg det for afgørende, at de hidtidige love, der i vid udstrækning har tilført egnsudviklingsområderne lavtlønsindustrier, der har øget indtægtsforskellene i forhold til bl. a. København, Ålborg, Odense og Århus, nu bliver afløst af støtteformer, der virker tiltrækkende på økonomisk stærke og måske også avancerede virksomheder. Det, man har brug for i egnsudviklingsområderne, er overlevelsesdygtige virksomheder, der kan tilføre egnens erhvervsstruktur noget nyt. Det er vel nok en kendsgerning, at vi har fået lovlig meget af det, jeg kalder lampeskærmsindustri, ud i

[Lysholt Hansen.]

egnsudviklingsområderne. Jeg tror, at det ændres med denne lovgivning.

For det fjerde anser jeg det for noget afgørende, at man som hovedprincip for ydelser af støtte fastholder rentabilitets- og overlevelsesevnen.

For det femte finder jeg det afgørende, at man tager fat på mulighederne for at finansiere kommunernes infrastrukturelle anlæg. Jeg siger udtrykkelig tager fat på dem, for det kan ikke blive andet, og ingen kommune skal have illusioner om, at nu er der penge at hente under egnsudviklingsloven til infrastrukturarbejde. Man tager fat på problemet ud fra ganske konkrete opgaver og ud fra en uendelig lille bevilling på 5 mill. kr., uendelig lille i forhold til de infrastrukturelle problemer.

For det sjette lægger jeg vægt på, at støtteordningen forenkles, således at de erhvervsdrivende umiddelbart kan se fordelene ved lovgivningen. Det har det nok knebet noget med ved den hidtidige lovgivning.

For det syvende lægger jeg megen vægt på, at der nu gøres en øget indsats for at gøre de fremtidige støtteordninger kendt. Personlig tvivler jeg på, at det er tilstrækkeligt med de i forslaget nævnte brochurer o. lign., for det er en kendsgerning, at industriens kendskab til egnsudviklingsfremmende foranstaltninger er meget ringe. Måske kan vi under udvalgsarbejdet finde frem til en anden og bedre facon, hvorunder disse ting kan gøres bekendt for dem, der skal etablere sig.

Om de i lovforslaget nævnte støtteordninger så er incitament nok til udflytning eller udbygning af de virksomheder, der ikke mangler kapital og ikke mangler finansiering, tvivler jeg på. For sådanne virksomheder ville derfor nok fri afskrivning på investeringer inden for de første 10 år ved placering i egnsudviklingsområder have større effekt, og da der reelt kun er tale om at flytte skattetilsvaret over et vist åremål, så tror jeg nok, at vi må overveje også dette spørgsmål. Jeg tror, at vi dermed kunne få bedre virksomheder til også at foretage udflytning.

Jeg tror som sagt, at overgangen fra garanti for lån til direkte statslån med en lavere rente end markedrenten vil sætte et hidtil ukendt skub i egnsudviklingsområder-

ne, og det gælder naturligvis ikke mindst de særlig vanskeligt stillede områder, hvor der yderligere kan ydes et direkte tilskud til anlægsudgifterne.

Lad mig derfor slutte med at sige, at det i de mange år, jeg herinde har arbejdet med egnsudviklingsloven, har glædet mig, at man nu gennem en lang årrække har kunnet enes om denne lovgivning her i Folketinget. Det håber jeg også vi kan ved dette lovforslags behandling, så vi i løbet af forholdsvis kort tid kan gennemføre det i enighed. Når jeg nævner det, er det ikke, fordi det for mig altid er afgørende at opnå enighed, men fordi der ude omkring i landet gerne fortsat skulle være den enighed ud over politiske grænser, ud over faglige grænser og ud over erhvervsgrænser, som alene kan bære dette lovforslag igennem, således at man ude omkring kan føre vore intentioner ud i livet og få oprettet nye arbejdspladser, nye virksomheder, i de hårdt ramte områder, der her er tale om.

Stetter: Den konservative folketingsgruppe går helhjertet ind for, at vi gennem lovgivningen arbejder for at skabe eisartede levevilkår over hele landet. Et vigtigt middel i disse bestræbelser er loven om egnsudvikling, der tager sigte på at fremme industrialiseringen i de industrisvage områder. En absolut nødvendig forudsætning for at opnå tilfredsstillende resultater er, at der i landet som helhed foregår en positiv industriudvikling. I modsat fald bliver virkningerne kun betydningsløse eller måske endog direkte skadelige, nemlig i de tilfælde, hvor man fjerner arbejdspladser fra områder, som heller ikke kan undvære dem. I dag har vi som bekendt ledighed selv i hovedstadsområdet.

Betingelsen for, at vi med denne lovgivning kan nå frem til de tilsigtede mål, er med andre ord, at regeringen og Folketingets flertal lægger kursen om og begynder at føre en industrivenlig politik, der giver virksomhederne bedre mulighed for at investere i bygninger, maskiner og salgsfremmende foranstaltninger i tillid til, at regeringen vil skabe stabile forhold. Dette er en ubetinget forudsætning for, at virksomhederne kan fastlægge en langsigtet optimistisk investeringspolitik.

Hidtil har regeringen foreslået og gen-

[Stetter.]

nemført det ene industriskadelige lovforslag efter det andet. Lad mig nævne to eksempler blandt mange, nemlig den midlertidige importafgift og forslaget om at forhøje beskatningen af fortjenesten på særlig indkomst. Allerede under behandlingen af importafgiften fik vi en næsten endeløs række beviser på dens skadelige virkninger, og strømmen er fortsat op til i dag. Den kommer fra virksomheder over hele landet, også fra dem i egnsudviklingsområderne. Med forslaget om en højere beskatning af særlig indkomst modarbejder regeringen direkte udflytning, fordi virksomhederne beskattes hårdt af fortjenesten ved salg af det gamle anlæg.

Regeringens politik er inkonsekvent, og jeg opfordrer handelsministeren til at varetage industriens interesser på en anden og mere effektiv måde. Ministeren kan ikke købe sig aflad med dette forslag, som ikke kan løse de industrisvage områders erhvervsproblemer. Disse er nøje knyttet til væksten i dansk industri.

Selve lovforslaget indeholder en række småændringer og supplementter til de hidtil anvendte regler plus en meget væsentlig ændring, nemlig forslaget om at forlade statsgarantierne til fordel for direkte statslån.

Til de første, mindre ændringer hører ministerens bemærkninger i fremsættelsestalen om at markedsføre egnsudviklingstanken. Jeg har tidligere foreslået den idé her i folketinget og været med til at praktisere den i Nordjylland, og jeg finder stadig, at den er rigtig og hensigtsmæssig. Det er simpelt hen nødvendigt, at virksomheder i ind- og udland får kendskab til de fordele, loven byder på. Det fremgår, at de regionale egnsudviklingsudvalg får overladt denne opgave, og det er formentlig meget fornuftigt. Men der skal nødvendigvis en central styring og samordning til, for ellers risikerer man, at indsatsen bliver tilfældig og virkningsløs.

Forslaget om i særlige tilfælde at yde statslån til anskaffelse af bolig for medarbejdere, der følger en udflyttet virksomhed, overrasker mig noget. Det fremgår af bemærkningerne, at lånene skal forrentes med markedsrenten og tilbagebetales over 5-10 år. Det er jo ganske almindelige vilkår, som

enhver bank eller sparekasse arbejder under, og jeg kender intet pengeinstitut, der vil nægte at udføre en sådan forretning. Jeg kan derfor ikke se nogen rimelighed i, at staten skal påtage sig denne opgave. Det gælder jo om ikke unødigt at udvide offentlig administration.

Den afgørende ændring er forslaget om at indføre direkte statslån i stedet for statsgarantiordningen. Ministeren fremfører nogle begrundelser, som vi må have nærmere belyst i udvalget. Der er her tale om en fundamental ændring, som kan skabe alvorlige forvridninger i konkurrencen mellem virksomhederne både lokalt i de industrisvage områder og på landsplan, og vi må derfor være aldeles overbevist om, at forslagets skadelige virkninger ikke er større end dets gavnlige. Det kan jo tænkes, at trægheden med hensyn til at benytte den bestående garantiordning ikke udelukkende skyldes de fremførte motiveringer, men andre årsager, f. eks. at der simpelt hen ikke findes kapitalnødlidende rentable projekter.

Har ministeren drøftet dette nye udspil med kapitalmarkedsrådet? Den konservative folketingsgruppe har ikke noget ansvar for dette råd, men nu har vi det, og så må det være oplagt at debattere ændringen i den kreds. Vi opretholder som bekendt en temmelig omfattende og streng kreditbegrænsning, og de foreslåede direkte statslån må betegnes som en omgåelse. Det forekommer derfor ganske rimeligt og sømmeligt at inddrage de implicerede parter i kreditbegrænsningsaftalerne i overvejelserne vedrørende den foreslåede nyordning.

Regeringens udspil ligner betænkelig meget en start på en statslig investeringsbank, og den skal ikke etableres under dække af egnsudviklingshensyn. Den vil være en så bemærkelsesværdig nydannelse, at den i så fald skal frem i fuldt dagslys.

Så vidt jeg kan skønne, er forslaget om støtte med direkte statslån endvidere lige på kanten af, hvad EF-traktaterne tillader. Ministeren siger bl. a. i sin fremsættelsestale, at det er hans bestemte opfattelse, at industrien i højere grad end hidtil kan forbedre sin konkurrenceposition ved at udnytte lovens finansielle muligheder. Det er ikke mindst denne bemærkning, der i øvrigt forekommer mig noget udiplomatisk, som

[Stetter.]

strider mod filosofien bag finansiering af industrien i De europæiske Fællesskaber og i øvrigt også i Danmark.

Ved revisionen af egnsudviklingsloven i 1967 og i 1969 opnåede vi bred enighed her i Folketinget. Den konservative Folketingsgruppe lægger vægt på, at denne enighed bevares til gavn for de industrisvage områder, og vi håber, at ministeren og regeringspartiet går til forhandlingerne med den samme indstilling. Vi har alene af tekniske grunde ingen mulighed for at blive færdige så hurtigt, at de foreslåede ændringer kan træde i kraft før 1. april som foreslået af ministeren. Vi skal imidlertid arbejde i samme takt og med samme hurtighed, som problemerne afklares og opklares.

Kristen Østergaard: Når Folketinget i dag behandler egnsudviklingsloven, sker det på baggrund af 12 års erfaring med lovens administration og virkninger for erhvervslivet. Man kan dermed sige, at de første forsøgsprægede år er overstået.

De ændringer af egnsudviklingsloven, der har været gennemført i denne periode, har alle været af forbedringer af støtten til industriel udbygning i egnsudviklingsområderne, og man må derfor forundres over, at loven ikke i de 12 år har ført til en større industriel udvikling i egnsudviklingsområderne, end tilfældet er. Loven har selvfølgelig medvirket til nyoprettelse og udvidelse af mange gode virksomheder i egnsudviklingsområderne rundt i landet, og den har også medvirket til en nyttig udflytning af virksomheder i begrænset omfang fra storbyer. Men alligevel må hovedresultatet betegnes som mindre tilfredsstillende.

Lovens hovedpunkt, garantiordningen, har i årenes løb som oplyst af handelsministeren kun været udnyttet i gennemsnit med ca. 30 pct. Denne svage udnyttelse af mulighederne taler sit tydelige sprog, og endnu tydeligere taler den kendsgerning, at størsteparten af den industrielle erhvervsudvikling fortsat finder sted i de store bykoncentrationer, der ikke trænger til udvikling. Lige så tydeligt taler den store befolkningsforskydning fra de erhvervsuafhængige svage egne af landet til de i forvejen stærke bysamfund.

Man kan derfor konstatere, at egnsudvik-

lingsloven hidtil kun har haft en svagt bremsende virkning på en uheldig erhvervs- og befolkningsmæssig udvikling, og indtil videre kan man af den stedfundne udvikling i de samme år konstatere, at en egnsudviklingslov til støtte for erhvervslivet ikke løser disse store og mange problemer alene. Skal målene med den tilsigtede egnsudvikling nås, er det nødvendigt med sideløbende foranstaltninger, hvoraf der eksempelvis kan nævnes forhold inden for uddannelsessektoren og trafiksektoren, hvorunder der kan henvises til eventuel støtte til kollektiv trafik i de svage områder, og en udflytning af statsinstitutioner er også et nyttigt redskab til at opnå en bedre egnsudvikling i Danmark. Disse forhold skal jeg imidlertid ikke komme nærmere ind på, idet jeg går ud fra, at de vil blive berørt under de kommende tre punkter på dagsordenen. Med udgangspunkt i disse betragtninger kan venstre være enig med regeringen i, at en forbedring af egnsudviklingsloven er nødvendig og som led i en forbedring af en befolknings- og erhvervsuafhængig skæv udvikling i Danmark. Venstre er også enig i, at det er gennem en ændring af lovens hovedområde, nemlig garantiordningen, at en forbedring skal opnås: Forslaget går ud på at erstatte den hidtidige garantiordning med direkte lån fra statskassen til en fastsat lav rente. Det er en meget stor og vidtrækkende ændring, og der er næppe tvivl om, at det vil gøre støtteordningen mere tiltrækkende for det erhvervsliv, der tænker på at udnytte mulighederne. Men vi må også se i øjnene, at forslaget dermed får udgiftsvirkninger for statskassen, som de hidtidige egnsudviklingslove aldrig har haft, og at de store udgiftsstigninger vil være hastigt tiltagende over en 20 års periode. Det er derfor et spørgsmål, om lovforslagets hovedafsnit om garantiordningen, som venstre er enig i, ikke kan tilrettelægges på en billigere måde for staten, men med en lige så gunstig virkning for erhvervslivet.

I den forbindelse ønsker venstre i udvalget at få drøftet muligheden af at bibeholde garantiordningen kombineret med en ordning, der kan sikre låntageren den samme favørrente, som handelsministeren stiller i udsigt i sit forslag, og i samme forbindelse kunne jeg egentlig godt tænke mig direkte at spørge handelsministeren, hvilken rentefod man regner med skal være gældende for

[Kristen Østergaard.]

disse kontante statslån. Det gælder også det spørgsmål, om den lavere rentefod på statslåne var tænkt at skulle have virkning for hele lånets løbetid, 20 år, eller kun være i en del af lånets løbetid.

I den sidste beretning fra egnsudviklingsrådet oplyses det på side 4, at egnsudviklingsrådet er enigt om, at der ikke i egnsudviklingsloven er hjemmel til at yde bistand til opførelse af værkstedshuse til brug for flere virksomheder. I forbindelse med denne oplysning vil jeg gerne spørge, om handelsministeren kan oplyse, hvor mange fælles værkstedshuse der har været ansøgt om, og hvor mange ansøgninger der er afslået i årenes løb. Når jeg spørger, er det, fordi flere af mine partifæller mener, at der netop er et behov for en sådan kollektiv erhvervsform i samme industrihus med fælles tekniske installationer og andet udstyr. Hvis denne formodning kan have sin rigtighed, hvorfor så ikke give støtte? Vi ser så mange eksempler på, at store virksomheder er begyndt som små lokale virksomheder, der udvikles naturligt og bliver store på stedet. I øvrigt er det vist en almindelig regel, at små virksomheder, der udvikles til store på stedet, ikke giver de samme problemer som direkte udflytning fra andre områder. Derfor vil venstre i udvalget gerne have undersøgt, om ikke også disse småvirksomheder burde have en chance inden for loven, hvis det er rigtigt, at de ikke har det i øjeblikket.

Forslaget om boligtilskud til flyttende medarbejdere og tilskud til dækning af virksomheders flytteomkostninger har jeg ingen nærmere bemærkninger til her ved første behandling, idet jeg mener, at netop disse punkter egner sig til en nærmere drøftelse i udvalget. På sin vis er vi måske venligt stemt over for det, men en nærmere undersøgelse er nok nødvendig.

Det gælder også i forbindelse med udviklingsrådets sammensætning, idet rådet jo har en tydelig overvægt af embedsmænd i forhold til medlemmer fra erhvervene. Vi vil i venstre gerne have en nøjere vurdering af udviklingsrådets sammensætning. Det drejer sig også om forskellige punkter i forbindelse med lovens administration, der, som det er alle bekendt, bliver kritiseret en del.

Må jeg til slut sige, at når egnsudviklings-

lovens støtteordninger har fået en så begrænset anvendelse i de sidste år, så står det sikkert i forbindelse med den almindelige afmatning af investeringer i erhvervslivet, en afmatning, der har sin årsag væsentligst i to forhold: for det første fordi fortjenesten har været for lille og risikoen for stor ved industriel virksomhed, og for det andet fordi spørgsmålet om Danmarks tilslutning til EF endnu ikke er endeligt afklaret. Der er ingen tvivl om, at en afklaring af spørgsmålet om Danmarks tilslutning til EF vil ændre det almindelige mathedsbillede i dansk erhvervsliv til det bedre, derunder også en bedre udnyttelse af egnsudviklingslovens støtteordninger og en bedre udnyttelse af de foreslåede forbedringer. Ud fra disse synspunkter er der heller ingen tvivl om, at en dansk tilslutning til EF vil stimulere udviklingen i egnsudviklingsområderne, hvorimod et dansk nej til EF kan betyde endnu en forværring af den hidtidige skæve udvikling med tendens til industriel udtynding i de hidtil svage områder af landet. En sådan udvikling kan vi under ingen omstændigheder tale.

Med disse bemærkninger kan venstre give tilsagn om en velvillig behandling, foreløbig i udvalget.

Erik Hansen: Den lovgivning, der er til behandling her i dag, er jo en forholdsvis ung lovgivning, ung på den måde, at loven er fra 1958, og det vil sige, at den er ikke særlig mange år gammel. Jeg tror, det første lovforslag om egnsudvikling blev fremsat i 1957, og det vil sige, at lovgivningen er nær 15 år gammel og ikke, som hr. Kristen Østergaard sagde, kun 12 år gammel. Når hr. Kristen Østergaard nævnte 12 år, så skyldes det måske, at hr. Kristen Østergaard og hans parti jo ikke fulgte denne egnsudviklingslovgivning med særlig stor interesse i de første år.

Vi har ændret egnsudviklingslovgivningen med forholdsvis få års mellemrum, og jeg synes i og for sig, det er en god skik således at tage lovgivningen op og ligesom forny den, når der er behov for det. Jeg kommer til at tænke på et andet lovgivningsområde, som vi i øjeblikket behandler i udvalg, hvor en ministerkollega er meget halsstarrig; når det drejer sig om ændring af lovgivningen.

Vi fik lovgivningen ændret i 1962, i 1967

[Erik Hansen.]

og igen i 1969, og vi må vel endda sige, at lovgivningen for så vidt ikke rigtig er blevet etableret endnu, den er under stadig vækst. Mens man i starten sagde: er det nu den rigtige facon, er det nu den rigtige måde at arbejde på? så mener jeg nu at kunne sige, nu da lovgivningen snart bliver 15 år gammel, at jeg tror, ingen vil være denne lovgivning foruden. Denne lovgivning er nu en etableret lovgivning, og der er sikkert ingen tvivl om, at den også i fremtiden vil komme til at samle en meget stor og bred tilslutning her i tinget.

Jeg vil gerne gøre et par bemærkninger om lovens virkninger. Også jeg har med interesse i år som foregående år studeret en beretning fra egnsudviklingsrådet, og kigger man på tallene dér og supplerer dem lidt op, så vil man se, at der indtil nu er kommet 540 nye virksomheder til med støtte igennem egnsudviklingslovgivningen. Men 540 virksomheder, som vel har skabt beskæftigelse til et antal medarbejdere på omkring 10.000, er ikke den eneste virkning af lovgivningen. I de egne, hvor disse virksomheder er etableret, har det skabt en fremgang, en aktivitet, som egnsudviklingslovgivningen i mange tilfælde alene har sat i gang.

Selv om disse resultater taler tydeligt for sig selv, kan man rejse det spørgsmål, når vi kigger tilbage over skulderen på resultaterne: er disse resultater så tilstrækkelige, og kan vi føle, at de har været nok? I et blad, som i hvert fald står handelsministeren nær, dagbladet Aktuelt, for den 2. marts 1972, står der med en overskrift: Hvis udviklingen fortsætter i Nordjylland, så vil pensionisterne være i overtal i 1985. Der står videre, at i Ålborgområdet vil befolkningstallet stagnere i den kommende 15 års periode, og der vil være en decideret tilbagegang i befolkningstallet i Hobro, i Hjørring og i Frederikshavn.

Når man ser på, hvordan man her forudskikker begivenhederne, så må man nok sige, at det, man har haft hidtil, det har virket, det har givet resultater, men det har altså ikke været nok. Og selv om lovgivningen fra 1969 på afgørende områder var både en fornyelse og en udbygning af virkemåderne, så må vi alligevel sige, at tidspunktet er vel kommet, hvor vi må tage lovgivnin-

gen op og ligesom komme et skridt videre.

Egnsudviklingslovgivningen skal ikke alene være en lovgivning, der skaber beskæftigelse; det skal den nok være, men den skal fremfor alt forstærke den økonomiske aktivitet i de industrielt svage områder, og den skal også tilskynde erhvervslivet til at udnytte de samfundsmæssige reserver, som nu engang findes i egnsudviklingsområderne. Og det er nok et spørgsmål, om tilskyndelsen til egnsudvikling er tilstrækkelig med de virkemidler, der på det økonomiske område stilles til rådighed, om de gør det alene. Jeg vil gerne sige, at jeg tror også, at en lang række af de foranstaltninger, man i øvrigt foretager i samfundet, for så vidt er forudsætningen for, at det skal kunne lykkes at virke i egnsudviklingsområderne. Hvis erhvervslivet er stagnerende, hvis der mangler lyst og gå-på-mod, ja, så er det givet, at man vil komme til at savne et incitament til at gå videre med investering og også til at flytte ud i egnsudviklingsområderne. Når man som nævnt af en tidligere ordfører her i dag ligesom lægger en klam hånd på erhvervslivet, ligesom hindrer erhvervslivet i at have lyst og arbejdsmod ved en foranstaltning som importafgiften, så skal man nok gøre sig klart, at hermed får man også et tilbageslag i egnsudviklingsaktiviteterne, og den aktivitet får man ikke tilbage igen på en studs.

I lovforslaget går man væk fra den garanti, vi hidtil har kendt, og som vi synes har virket godt. Som det fremgår af beretningen fra egnsudviklingsrådet, kan der nok være grund til at være agtpågivende over for, at 50-60 pct. af den garanterede kapital, der skaffes via statsgarantierne, kommer fra lokale banker og sparekasser. Det betyder, at man trækker økonomiske ressourcer ud af de lokale pengeinstitutter og dermed vel nok efterlader et savn, når andre kommer og melder sig.

Nu kommer man med et forslag om, at der skal gives statslån i stedet for garantier. Jeg skal ikke her tage stilling til, om det er det rigtige, og om det er det rigtige at tage dette skridt på én gang, men jeg vil gerne sige, at vi jo hidtil, berettiget eller uberettiget, har sagt, at arbejdsgangen måske har været lidt for langsommelig, når en sag

[Erik Hansen.]

skulle køres igennem. Her er vi nok nødt til at føje til, at erfaringen med statslånsager er jo den, at de i hvert fald ikke papirmæssigt ekspederes hurtigere end de andre.

En foregående ordfører har nævnt kapitalmarkedsrådet. Nu er det vel for tidligt at spørge om, om dette nye forslag om statslånene har fået et stempel, om det har fået en anbefaling fra kapitalmarkedsrådet. Det kan vi måske få at vide på et lidt senere tidspunkt.

Jeg skal ikke sige meget om de enkelte bestemmelser i lovforslaget, kun nævne enkelte ting. Man anfører som noget nyt lån til boliganskaffelse til det, man kalder nøgledarbejdere. Nu er det jo et forholdsvis nyt udtryk: nøgledarbejdere. Er det nogle forholdsvis fine medarbejdere? Er det nogle, som har en særlig uddannelse, eller hvad er det, der dækkes af ordet nøgledarbejdere? Hvis det blot er i al almindelighed, man skal have en støtte til at få medarbejderne med ud, en støtte til at etablere boliger og andet, så må jeg nok pege på, at vi jo i vor arbejdsmarkedslovgivning netop har en lovgivning, der dækker mobilitetsfremmende foranstaltninger, og det er et spørgsmål, om ikke denne del af det foreliggende lovforslag hører hjemme i arbejdsmarkedspolitikken og ikke her under egnsudviklingslovgivningen.

Må jeg nævne en biting i denne forbindelse. Der står i bemærkningerne til lovforslaget, at man skal have en udvidelse af det administrative personale, og så står der anført, at det skal være 3-4 akademikere plus 2 assistenter. Må jeg ikke spørge, om vi ikke kan få dette rettet til, at man simpelt hen får 5 mand, som kan klare jobbet. Behøver det absolut at være sådan, at man skal have en bestemt forudsætning for at klare det job?

Ministeren er opmærksom på problemet: hvordan får vi flere til at få øje på egnsudviklingsmulighederne? Jeg tror nok, man inden for de enkelte landsdele ligesom skal rykke tættere sammen for at få gang i egnsudviklingssagen. Man møder undertiden en vis konkurrence, idet nogle byer sætter sig vældig i aktivitet for at få fat i en virksomhed, som har luftet, at den påtænker at flytte ud. Jeg tror, man her er inde i en konkurrence, som ikke er særlig positiv; jeg

tror, man snarere havde behov for et regionalt samarbejde i større omfang end det, man hidtil har kendt, og vel at mærke et regionalt samarbejde, hvor også yderområderne i regionen kommer med. Det må være sådan, at ingen føler sig overset, men alle føler sig tilgodeset.

Der er talt om brochurer. Det er sjældent, synes jeg, man har et materiale som beretningen her fra egnsudviklingsrådet, der er tydelig i skriften, let forståelig og har et godt sprog, som gør den inspirerende at læse. Hvis man puttede, skal vi sige tanken i den ind i noget bedre papir, så tror jeg, her var et udmærket materiale at lade gå videre.

Det fremgår af lovforslaget, at egnsudviklingsrådet som sådant ikke vil blande sig i problemerne med at få fundet ganske bestemte lokaliseringsområder frem. Jeg synes, det er rigtigt, når man skriver i bemærkningerne, at der skal tages hensyn til befolkningens bosætningsønsker og til at skabe et sundt miljø. Jeg tror, det er ting, der er umådelig væsentlige at få med i hele egnsudviklingslovgivningen.

Det radikale venstre kan nu som i perioden fra 1958 tilsiage støtte til denne lovgivning.

Arne Larsen: Sidste gang, vi havde egnsudviklingsloven til meget grundig behandling i folketinget, var i 1969-70, og jeg er enig med andre ordførere i, at det nok er gavnligt af og til at stoppe op og lige kigge på, hvilke erfaringer vi har indhøstet med en given lovgivning. Derfor er det i og for sig glædeligt, at denne lov igen tages op til revision, for jeg tror, der er visse ting, som også ministeren selv har peget på gennem sit forslag, som trænger til at blive ændret.

Socialistisk folkeparti havde ved sidste behandling den dristighed at kritisere en hel del af det, som vi fandt frem til dengang. Bl. a. kritiserede vi de bistandsydelser, som man har kørt på nu i en række år, at de var for svage og for små, og især kritiserede vi garantiordningen for lån til anlægsudgifter. Det var jo faktisk sådan; at efter lovens skulde folk, der virkelig ønskede at bevæge sig ud i et egnsudviklingsområde af forskellige årsager, gå til bankerne for at få de nødvendige lån, og kun i det tilfælde, at de offentlige pengeinstitutter altså på en eller anden måde sagde

[Arne Larsen.]

god for dette projekt, kunne man opnå lån og dermed også en statsgaranti for lånene.

Vi kritiserede dengang, at man faktisk overlod til de offentlige pengeinstitutter at føre egnsudvklingspolitik her i dette land. Da man samtidig erfarede, at visse banker og bankbestyrelser og bankdirektører ikke var særlig positivt indstillet over for egnsudvikling lige netop i det område af landet, hvor deres bank havde hovedindflydelse, ja, så kan man nok forstå, at der i og for sig ikke er sket så voldsomt meget med hensyn til egnsudviklingen her i dette land.

Alligevel er der jo, som det påvises, skabt en hel del nye arbejdspladser med beskæftigelse til rundt regnet en halv snes tusinde mennesker, og så kan man jo gøre op, om det har betydet noget virkeligt. Selvfølgelig, for dem, der er blevet beskæftiget i varigt arbejde, har det betydet ikke så helt lidt, og det er vel også givet, at den udvikling, som her har fået støtte fra samfundets side på den ene og den anden måde, også har ført noget mere med sig, det kan man næppe bortforklare.

Vi hilser med glæde den ændring, der ligger i, at garantiordningen bliver til en statslåneordning. Jeg forstår ikke de borgerlige ordførere, som snakker meget smukt og pænt om egnsudvikling, at de alligevel ikke tager konsekvensen af det og siger: ja men hvis vi vil have udvikling i bestemte områder af landet, så må der også ofres nogle penge, og så må nogle sparkes i gang på en eller anden facon, og der er altså ikke andre til det end lige netop samfundet og staten.

Bistandsydelse udvides også på en anden led, og det tror jeg også er rigtigt, nemlig ved at der kan ydes lån til flytning af virksomheder. Det er sikkert betragtelige omkostninger, en virksomhed vil komme til at stå over for, i det øjeblik den tager beslutning om at flytte fra et andet område af landet ud til et egnsudvklingsområde, det er klart, at det er ikke småpenge, det koster. Flyttehjælpen til medarbejderne er vel også ganske naturlig. Det er rigtigt, som hr.

Erik Hansen var inde på det, at vi i arbejdsløshedslovgivningen har visse mobilitetsfremmende ydelser, men her er der jo ikke tale om folk, som er arbejdsløse, her er der tale om folk, der er tilknyttet en bestemt virksomhed, og denne virksomhed forlægger altså sit domicil fra en by til en anden. Flyttehjælp i den forbindelse kan næppe falde ind under de mobilitetsfremmende ydelser i henhold til arbejdsløshedsloven. Derfor er det sikkert rigtig, at det kommer med i denne lovgivning, så man kan få en støtte hertil.

Der er også foreslået som en ny bestemmelse lån til anskaffelse af boliger. Den finder jeg i og for sig ganske udmærket, men jeg finder, at det er alt for kortfristede lån, man her stiller til rådighed. Jeg tror, man skal op på 20 år eller måske mere, hvis man skal have nogen nyttevirkning af dette.

Der stilles endvidere 5 mill. kr. til rådighed til lån til gennemførelse af foranstaltninger af væsentlig betydning for et områdes erhvervsmæssige udvikling for at få en konkret erhvervsmæssig aktivitet gennemført. Det er sikkert noget, der er meget påkrævet visse steder, men jeg vil bare spørge: hvem skal egentlig stå for dette, hvilket organ eller hvilken myndighed skal stå for, at der skal iværksættes et eller andet undersøgelsesarbejde i et eller andet område for at få noget aktivitet i gang? Er det de lokale egnsudvklingsråd, eller er det ministeren eller egnsudvklingsdirektoratet, som skal stå for dette?

Ja, så har jeg vist sagt en hel del positivt om det nye, der ligger i lovforslaget. De øvrige bistandsformer er jo de sædvanlige og kendte fra den tidligere lovgivning, så dem skal jeg ikke komme yderligere ind på.

I øvrigt så vil jeg godt gøre et par bemærkninger om egnsudvklingsproblematikken om sådan. Vi møder jo stadig væk det synspunkt, at vi skal helst sprede det så meget som overhovedet muligt, og vi skal fastholde det bosætningsmønster, som vi har i øjeblikket, og som væsentligt er baseret på et landbrugssamfund. Man må dog forstå, at

[Arne Larsen.]

landet udvikler sig, erhvervslivet udvikler sig, erhvervsstrukturen ændrer sig. Danmark er ikke længere et landbrugsland, Danmark er ved at udvikle sig til en industristat, og derfor er det usandsynligt og utænkeligt, at man skulle kunne gennemføre en industrispredning, således at man får industri i hver en landsby. Det har jeg været inde på før, og det vil jeg fremhæve endnu en gang.

Men hvor skal man da placere denne egnsudvikling? Det er klart, at man kan sige: i Nordjylland, i Vestjylland, i Sønderjylland, på Bornholm og på Lolland-Falster. Der har vi en udvikling, som gør, at befolkningen ikke har de samme gode levebetingelser og indtægtsmuligheder som befolkningen i det øvrige land, og derfor bør der sættes ind dér. Det er jeg helt indforstået med. Men det kan ikke nytte noget at sprede de småpenge, som man har, vidt ud over hele feltet. Jeg har sagt det før, at der må og der skal skaffes et ganske bestemt klima, et erhvervsklima, et industriklima, i de områder, hvor man sætter ind. Jeg kunne forestille mig, at det på Lolland-Falster blev koncentreret f. eks. om Nakskov og om Nykøbing Falster, at man her opbyggede regionale centre, som kunne suge noget til sig. Det, det drejer sig om, er at få sparket noget i gang. Det er ikke at holde noget levende til evig tid ved hjælp af lån og subsidier; det, det gælder om, er at få det sat i gang. Og skulle det så vise sig, at det ikke helt kan ekspandere ved egen kraft, men har behov for at få et yderligere spark, ja, så er det klart, at så må vi være parat til at gøre dette.

Vi skal tage hensyn til familierne og deres behov. Det er netop det, vi skal. Vi skal ikke fastholde et mønster, således at folk i en mindre bebyggelse skal være tvunget til udelukkende at søge beskæftigelse ved en bestemt virksomhed. For mand og kone kan måske ikke få arbejde det samme sted. Deres opvoksede børn, som bliver voksne, kan vel heller ikke få arbejde det samme sted. Der skal noget mere til, der skal være et større udvalg af arbejdspladser. Vi skal også passe på, at vi ikke fastholder den slags områder som lavtlønsområder. I og med at menneskene altså har behov for at blive, hvad skal man sige, inkorporeret i en større

helhed, så stiller de også krav om mere kultur, om kulturfaciliteter og om sportspladser; de har altså meget differentierede krav, som vi skal prøve på at opfylde. Også derfor skal vi nok koncentrere os eller arbejde hen mod enheder, som er noget større, end vi ellers er vant til at tænke på.

Jeg vil lige understrege, at hele denne problematik i allerhøjeste grad hænger sammen med en egentlig landsplanlægning. Den har vi ikke set ret meget af endnu. Vi har set nogle tilløb til det, men jeg vil kraftigt henstille til ministeren, at vi snart får noget virkeligt op at stå på dette område, således at vi også kan se vores lokaliserings- og industriudviklingspolitik i en større helhed. Vi skal for at understøtte det kunne tilbyde folk boliger de rigtige steder. Vi skal også kunne tilbyde folk offentlige transportmidler, sådan at de også på den måde kan få løst nogle af deres problemer.

Handelsministeren (Erling Jensen): Jeg skal allerførst takke ordførerne for deres tilsagn om en velvillig behandling i udvalgsarbejdet. Jeg skylder hr. Stetter at sige, at jeg har bemærket, at hans tilsagn var af en noget mere kølig karakter end de øvrige ordføreres.

Jeg skal takke hr. Lysholt Hansen for hans betragtninger om dette lovforslags egnethed til at skabe en øget erhvervsaktivitet i de egne af landet, som vi hidtil må erkende har været erhvervsmæssigt forsømt, og som derved lider skade på deres mulighed for at få den trivsel og tryghed, som erhvervsaktiviteten er en forudsætning for.

Jeg vil gerne understrege hr. Lysholt Hansens betragtninger om betydningen af det lokale initiativ. Jeg vil gerne helt konkret sige, at nok har en egnsudviklingslov et centralt administrativt organ, et centralt råd, men det afgørende for egnsudviklingslovens virke er for mig at se, at de enkelte egnsudviklingsområder udøver en sådan aktivitet, at de fordele, samfundet kan stille til rådighed for egnsudviklingen, virkelig kommer til udnyttelse.

Jeg skal ikke kommentere hr. Lysholt Hansens positive betragtninger om de øvrige erhvervsfremmende foranstaltninger, regeringen sætter i gang, men de hører hjemme i forbindelse med en vurdering af

[Handelsministeren.]

hr. Stetter's betragtninger om alt det forkerte, der måtte være gjort af denne og — efter andres vurdering — tidligere regeringer.

Hr. Lysholt Hansen nævnte, at dette lovforslag blot er et skridt på vejen, og det er jeg enig i. Andre ordførere har også markeret, at vi har fået den heldige vane for denne lovgivnings vedkommende at revidere den ret hyppigt og heldigvis hele tiden i positiv retning. Jeg tror, det fortsat vil blive nødvendigt, og jeg tror ikke, der går så forfærdelig mange år, før vi må se igen på en ny revision af øgnsudviklingsloven med nye fremskridt forude.

Jeg er helt enig med hr. Lysholt Hansens betragtninger om, at denne regering bør interessere sig mere, end det skete i den tidligere regerings tid, for finansiering og kapitaldannelse i industrien. Jeg er glad for de betragtninger, flere af ordførerne har gjort om kapitalmarkedsrådet — de er lidt nye for mig, men glædelige — og om anvendelsen af dette kapitalmarkedsråd. Jeg mener at vide, at noget af det første, der vil blive sat på kapitalmarkedsrådets dagsorden, er mulighederne for fra samfundets side at medvirke til bedre investeringsmuligheder.

Jeg er også helt enig med hr. Lysholt Hansen, når han understreger, at øgnsudviklingsloven kun er en del af problematikken omkring udvikling af en egn. I virkeligheden må vi vel erkende, at man med udtrykket øgnsudviklingslov er kommet til at tage patent på en større problemstilling, end øgnsudviklingsloven i sig selv dækker, og derfor er det vigtigt, at vi får taget de andre problemer med ind i en samlet løsning.

Jeg takker for vurderingen af, både at de direkte lån er rigtige, idet de er mere initiativgivende end de tidligere garantier, og at nøglepersontanken giver bedre chancer for totaludflytning og udflytning af mere avancerede virksomheder end hidtil. Jeg er enig i, at vi stadig væk skal fastholde, som vi gør i lovforslaget, at det afgørende er, om disse virksomheder har en erhvervsmæssig berettigelse, om de er kreditværdige, om de har chancer for at placere sig og skabe en virkelig erhvervsmæssig indsats.

Jeg kan helt tilslutte mig betragtningerne om, at nok er de infrastrukturelle muligheder i kraft af bevillingsrammens beskudne størrelse af meget begrænset karakter, men

det skulle give os en mulighed for netop at gøre nogle konkrete forsøg, der samtidig har praktisk virkning de steder, hvor det sker, og se, hvor langt vi kan komme, og hvor langt vi bør gå i denne situation, hvor vi knytter en helt konkret erhvervsvirksomheds muligheder til foranstaltninger, der ligger uden for selve virksomheden.

Jeg er enig med hr. Lysholt Hansen i, at vi skulle kunne gennemføre en forenkling af aktiviteterne, en hurtigere behandling og en større klarhed over de fordele, der er knyttet til aktiviteterne, og også jeg ser meget gerne en væsentlig bedre information over for erhvervslivet om øgnsudviklingsmulighederne. Kan vi finde bedre og mere konkrete løsninger på informationsproblemet, end vi hidtil har haft fremme, så ser jeg også på dette område udvalgsarbejdet i møde med både spænding og forventning.

Jeg fristes til at sige til hr. Stetter, at under hans indlæg randt en gammel revyvisse, som handlede om at have en sympati, men at have svært ved at finde noget at have den i, mig ind imellem i hu. Hr. Stetter startede nemlig — og der er jeg enig med ham i — med at understrege, at man burde gå helhjertet ind for en lovgivning, der kunne skabe ensartede levevilkår, og han understregede, at en øgnsudviklingslov var en vigtig forudsætning herfor, men selve de foreslåede forbedringer ytrede hr. Stetter sig meget beskedent om. Det stod mig klart, at der var en række af de forslag, der rummes i lovforslaget, hr. Stetter ikke var tilhænger af. Det stod mig ikke helt klart, hvordan hr. Stetter i øvrigt gjorde sig tanker om at forbedre øgnsudviklingsmulighederne, når han ikke helt kan følge de forslag, der ligger her, men jeg er sikker på, at disse forbedringsmuligheder vil fremkomme i udvalgsarbejdet, og vi hænger ikke fast i bestemte ønsker med hensyn til formen. Det afgørende er, om vi kan finde sådanne hurtige muligheder for en forbedring af chancerne i øgnsudviklingsområderne, som vi synes vi skylder disse områder.

Hr. Stetter havde et par enkelte betragtninger om skadelig lovgivning for erhvervslivet, som denne regering havde indført. Han havde ikke, og det er måske naturligt, nogen tilsvarende betragtninger om de positive love af samme art, han mente den tidligere regering havde gennemført, så jeg skal

[Handelsministeren.]

nøjes med at nævne nogle love, hvor denne velvillige indstilling over for erhvervene efter min mening i hvert fald i slutningen af den forrige regeringsperiode ligesom stoppede. Jeg mener at vide, at man stoppede den fortsatte udvidelse af eksportstøtteligehederne, idet man satte eksportstøtten i stå på dens daværende niveau. Denne regering sætter nu dette ur i gang igen. Jeg mener at vide, at man lod de produktivitetsfremmende foranstaltninger fastlåse på det niveau, de befandt sig på. Denne regering sætter dem nu i gang igen. Jeg mener at kunne huske, at man stoppede byerhvervenes konsulentordninger på det niveau, de befandt sig på. Denne regering sætter dem nu i gang igen.

Jeg føler mig da helt overbevist om, at den tidligere regering på 3 år og 8 måneder må have foretaget erhvervsfremmende foranstaltninger af værdi, men det bør ikke foranledige den til at tro, at det, dens efterfølger foretager sig, skulle være uden værdi. Hvis vi, som hr. Lysholt Hansen var så elskværdig at sige, har fremsat forslag dels i denne sal og dels i finansudvalget og foreløbig fået dem, vi har lagt frem i finansudvalget, accepteret, således at de kommer til behandling i denne sal under finanslovdebatten, ja, så må vi have lov at sige, at det tjener ikke noget formål at sige om bestemte grupper, at de ikke skulle være lige så erhvervsvenlige som andre. Jeg må tværtimod sige, at jeg gad ærligt talt nok se det politiske parti, der ikke i sin inderste holdning var erhvervsvenlig, idet det er en forudsætning for alle de øvrige fordele for samfundet, vi er interesseret i hver for sig at gennemføre, at vi har den erhvervs-mæssige baggrund i produktion og aktivitet.

Hr. Stetter havde nogle betragtninger om markedsføringen, og jeg vil gerne medgive hr. Stetter, at også jeg finder, at de initiativer, der i den seneste tid er taget i Nordjylland, er efterlignelsesværdige og værd at lære af. Jeg glæder mig over betragtningen om, at det er rigtigt at overlade netop de regionale råd denne aktivitet, og jeg er enig med hr. Stetter i, at der samtidig bør ske en samordning, en erfaringsudveksling og være mulighed for en centraliseret bistand til i øvrigt lokale aktiviteter.

Hvis det er rigtigt, som hr. Stetter vurde-

rer det, at de, der agter at flytte med ud i et øgnsudviklingsområde, vil have let ved på samme vilkår som angivet i lovforslaget at opnå den tilstrækkelige støtte til at få en bolig, ja, så sker der ikke så meget ved det, for så vil det altså blive meget beskedent, hvor meget dette forslag vil blive anvendt i praksis.

Jeg havde en fornemmelse af, at hr. Stetters hovedanke var de direkte lån. Jeg blev spurgt, om vi havde spurgt kapitalmarkedsrådet. Det var vi af gode grunde ude af stand til, da vi forberedte dette lovforslag, for da eksisterede i kapitalmarkedsrådet endnu ikke.

Jeg blev også spurgt, om dette var starten på en statslig investeringsbank. Selv om jeg ikke helt forstår spørgsmålet, fordi det synes mig, som om dette meget stærkt og klart giver udtryk for at være fortsættelsen af et øgnsudviklingsråd og et øgnsudviklingsdirektorat, som er hr. Stetter og andre bekendt, så vil jeg da gerne understrege, at vi er ikke på vej til med dette forslag at skabe en statslig investeringsbank, men vi er på vej til forhåbentlig at skabe nogle meget mere iøjnefaldende fordele for det erhvervsliv, vi ønsker skal have lyst til at flytte ud eller have lyst til at placere sig i et øgnsudviklingsområde af egen fri vilje og uden tvangsmæssige foranstaltninger.

Jeg er helt enig med hr. Stetter i, at så langt som vi er nået frem nu i denne måned, kan ingen forvente, at dette lovforslag skulle være færdigbehandlet til den 1. april, men jeg takker for hr. Stetters tilsagn om at behandle dette lovforslag med den hurtighed, som den tilstrækkelige grundighed i behandlingen giver mulighed for.

Jeg skal takke hr. Kristen Østergaard for hans, synes jeg, meget positive holdning både til øgnsudviklingslovgivningen og til det nu foreliggende forslag. Jeg er enig i hr. Kristen Østergaards betragtninger om, at der er altid et behov for sideløbende foranstaltninger, hvis ikke øgnsudviklingslovens aktiviteter skal komme til at fremtræde som noget, der skaber skævhed i billedet. Der skal være en samling af aktiviteter for at få det afrundede samfundsmønstre, som også øgnsudviklingsaktiviteterne gerne skulle medvirke til.

Jeg takker for hr. Kristen Østergaards betragtning om, at han er enig i, at man må

[Handelsministeren.]
finde en ændring af garantiordningen, der gør egnsudviklingsloven mere tiltrækkende. Hvis det er hr. Kristen Østergaard muligt at finde sådanne ændringer, der er anderledes end den af mig foreslåede, men giver det samme resultat for erhvervslivet, så hører jeg på det med megen interesse og megen glæde.

Når hr. Kristen Østergaard direkte spørger om, hvilken rentefod jeg kunne tænke mig, må jeg svare, at jeg mener, man nok må lægge sin rente et sted omkring 2-3 pct. under markedsrenten for at skabe den tilstrækkelige forståelse for, at her ligger der en så stor rentefordel, at den er værd at rette sig efter i sin placeringspolitik. Det er så tanken og har hidtil været tanken, at denne lavere rentefod skulle gælde i hele lånets løbetid.

På hr. Kristen Østergaards spørgsmål om fælles værkstedshuse kan jeg svare, at det er egnsudviklingsdirektoratets opfattelse, at de ønsker, der har været fremme om dette, kan tælles på en enkelt hånd, men det er samtidig rigtigt, at disse ganske få ønsker hidtil er blevet afslået. Derimod kan vi sige, at det i hvert fald i den senere tid, hvor finansudvalget har bevilget de fornødne midler dertil, har været os muligt at sige ja til bogstavelig talt alle forslag om de såkaldte industrihuslåneordninger.

Jeg takker for hr. Kristen Østergaards venlighed over for udflytningsstøtten og er helt enig med ham i, at vi kan have behov for en drøftelse af egnsudviklingsrådets sammensætning og de administrative problemer. Jeg har — det vil jeg gerne understrege — den allerstørste tillid både til egnsudviklingsdirektoratets aktiviteter og til egnsudviklingsrådets virksomhed, men det betyder ikke, at det ikke kan være formålstjenligt ved gennemgangen af en lov som denne at overveje, om der er ting, vi kan gøre endnu bedre, end tilfældet er nu.

Endelig vil jeg gerne give hr. Kristen Østergaard helt ret, når han siger, at der kan være tale om en vis tilbageholdenhed med erhvervsmæssige investeringer i dette land for øjeblikket, hovedsagelig af to grunde, nemlig at den aktive erhvervsaktivitet lønnes lavere end mange passive pengeanbringelser, og at den manglende afklaring omkring EF-tilslutningen kan skabe en af-

ventende position for mange. Jeg kan tilslutte mig hr. Kristen Østergaards betragtninger med hensyn til det sidste punkt, idet også jeg håber, at den situation i løbet af nogle måneder ændrer sig til, at vi som medlem af EF igen får større lyst til at investere i dansk erhvervsliv.

Hr. Erik Hansen understregede, at der er tale om en forholdsvis ung lovgivning, og glædede sig over, at vi ændrer den forholdsvis tit. Jeg vil som sagt gerne give tilsagn om, at i de foreløbig formentlig 3½ år, hvor jeg skal beskæftige mig med disse områder, tror jeg, jeg kommer til at ulejlige folkettinget i hvert fald endnu en gang med en ændring af egnsudviklingsloven.

Jeg kan bekræfte hr. Erik Hansens betragtninger om, hvad de hidtidige love har betydet med hensyn til etablering af nye arbejdspladser, og jeg er meget enig i hans vurdering af, at det er kun den første virkning. Det virkelige afgørende er den spredningseffekt, disse konkrete aktiviteter har på en større del af det pågældende samfund. Vi er enige om, at resultaterne ikke hidtil har været tilstrækkelige, og det er baggrunden for de væsentlig mere pågående aktiviteter, lovforslaget nu åbner mulighed for. Jeg takker i den forbindelse for den betragtning, som jeg såmænd ikke har haft helt inde på livet af mig før, at ved at gå over til direkte lån i stedet for garantier skaber vi oven i købet en større mulighed for, at de lokale banker og sparekasser udfolder større aktivitet ved siden af, når de ikke som hidtil skal låne pengene ud i forbindelse med garantiordningerne.

Hr. Erik Hansens betragtninger om statens papirmæssige behandling af sager tør jeg ikke vurdere. Jeg har måske en større respekt for embedsmænds behandling af sager, end der her blev givet udtryk for. Men jeg vil da gerne understrege, at i hvert fald slipper vi formentlig for at få to behandlinger af samme sag og kan klare os med én, og i det skulle der i sig selv ligge en tidsmæssig og arbejdsmæssig lettelse.

I forbindelse med nogle medarbejderne spurgte hr. Erik Hansen, om der var tale om fine medarbejdere. Nu har jeg aldrig rigtig kendt til særlig fine eller mindre fine medarbejdere — medarbejdere er efter min mening medarbejdere, uanset hvilket job de har — men jeg vil understrege, at med be-

[Handelsministeren.]

grebet nøglearbejdere tænkes ikke på bestemte job, men der tænkes på de personer, der i en hel konkret udflytningssituation kan være afgørende for, at virksomheden kan fungere på stedet, hvor den flytter ud, den samme dag maskinerne er stillet op. Jeg kan godt nævne et meget konkret eksempel. Vi er vidende om, at man på konfektionsfabrikker i egnsudviklingsområder har mærket en iøjnefaldende forskel mellem, om det har været muligt at tage det par tilskærere med sig, man havde, fra den gamle virksomhed, eller om man ikke havde disse tilskærere med, fordi de simpelt hen havde den erfaring, der kunne bevirke, at den øvrige arbejdsproces kunne komme i gang med det samme og uden større vanskeligheder.

Jeg kan bekræfte hr. Erik Hansens betragtninger om de 3-4 akademikere og de 2 assistenter. Det for mig væsentlige er også, at egnsudviklingsrådet samt egnsudviklingsdirektoratet har brug for i alt 5 mand, som kan klare jobbet.

Jeg er enig i, at en konkurrence mellem enkelte byer inden for et regionalsamfund næppe er, skal vi sige, særlig taktisk klog. Jeg forstod hr. Erik Hansen derhen, at et regionalsamarbejde og dets markering af sine egnsudviklingsmuligheder er at foretrække for et forsøg på en statsmæssig afvejning af alle de forskellige egnsudviklingsmuligheder, hvor samfundet jo dog alligevel ikke kan prioritere det enkelte område i den enkelte situation, men må overlade denne prioritering til den erhvervsvirksomhed, der ønsker at placere sig.

Jeg tror, jeg på egnsudviklingsdirektoratets og handelsministeriets vegne har grund til at takke for de positive betragtninger om beretningen og dens udformning.

Jeg kan helt uden sidebemærkninger takke hr. Arne Larsen for en meget positiv modtagelse af dette forslag og takke ham for hans tilslutning til, at der skal direkte lån til, for at vi kan få det skub. Som hr. Arne Larsen selv sagde: vi skal have sparket noget i gang, og der er tale om et sådant spark, når man ændrer støtten fra garanti til direkte lån.

Jeg skal også understrege, at de infrastrukturelle bestræbelser fortsat skal forelægges egnsudviklingsrådet, men at de sikkert ofte vil ske på lokalt initiativ i første

omgang, og jeg vil gerne sluttelig understrege, at jeg er enig med hr. Arne Larsen om, at det, der er meningen med en egnsudviklingslov, ikke er at forsøge at låse en kendt udvikling fast, men skal være at forsøge at skabe erhvervsmæssige muligheder der, hvor sådanne med rimelighed kan skabes med varig placering til gavn for erhvervsliv og lønmodtagere.

Lysholt Hansen: Jeg vil gerne begynde med at takke hr. Stetter, fordi han gentog protesterne imod importafgiften. Jeg ville have savnet det, hvis vi ikke havde hørt det i dag også; det er jeg altså taknemlig for, og det skal vi høre på med glæde hver gang.

Til hr. Stetters angst for, at dette skulle være et udspil til en statslig investeringsbank, vil jeg sige: gid det endda havde været så vel, for det havde jeg faktisk gerne set, men jeg har egentlig ikke haft den tanke, og det tror jeg heller ikke regeringen har haft. Det, der får mig til at sige noget om det, er hr. Stetters antydning af, at dette vistnok var på grænsen af det tilladte i EF. For at fjerne enhver tvivl om, at dette lovforslag kan godkendes i EF, vil jeg lige bede ministeren gøre det helt klart, at som dette lovforslag foreligger, vil det ikke kunne møde nogen form for modstand ved vor indtræden i fællesmarkedet.

Hr. Kristen Østergaard var bange for virkningerne på statens finanser af denne merudgift. Jeg må erkende, at det betyder en merudgift at gå over til lån, men jeg må også sige, at når man i stedet for 100 mill. kr.s garanti nu går over til 100 mill. kr.s lån, så er den reelle virkning af dette jo, fordi der skal optages forudgående realkreditlån, at de 100 mill. kr. svarer til investeringer på et sted mellem 200 mill. kr. og 250 mill. kr.; det vil sige, at vi får en meget stærk virkning og en mulighed for i langt højere grad end hidtil at hjælpe virksomheder i disse områder med etablering.

Når hr. Kristen Østergaard taler om den statsfinansielle virkning og om merudgiften som følge af lovforslaget, så glemmer han jo en ting, som er helt afgørende, og som jeg ved også for venstre har været afgørende, nemlig at formålet med egnsudviklingen bl. a. har været at øge skatteevnen, indtjeningen, at gøre os selv rigere ved at få folk i gang i disse områder, folk, som hidtil har

[Lysholt Hansen.]

gået ledige. Det må i hvert fald modregnes som noget ganske, ganske afgørende, at man får denne større skatteevne. Jeg er lige ved at sige, at jeg synes, ministeren var lige ved at række lillefingeren frem til hr. Kristen Østergaard; jeg skal ikke nævne det ord-sprog, der kan sammenlignes med, men man skal være varsom med, at han ikke tager hele hånden.

Jeg tror, at det, der er lagt op til her, er yderst fornuftigt og rigtigt. Det vil give en effektivitet i egnsudviklingsarbejdet, som jeg lægger megen vægt på også ved indgangen til fællesmarkedet, og jeg vil gerne sige, at det er for mig afgørende, at man er lige så åben over for virksomheder fra udlandet, der måtte ønske at investere.

Hr. Arne Larsen nævnte som tidligere — og det må jeg respektere at man mener fra SF's side — at man ikke skal sprede støtten, men nærmest lave centre; han nævnte for Lolland-Falster Nakskov og Nykøbing. Jeg har selv haft den samme opfattelse, at det var de to steder, udviklingen sker. Jeg tror bare ikke, vi skal lovgive om det. Jeg tror simpelt hen, industrien selv normalt vil sige: vi placerer os i det center på det sted, hvor der er det industrielle klima inden for et egnsudviklingsområde. Skulle nogen ønske at placere sig uden for det, som vi normalt ville opfatte som et center, på Lolland-Falster bl. a. Nykøbing og Nakskov, ja, all right, så synes jeg, muligheden skal være til stede, og det er noget af det, jeg hilser med glæde i forslaget, at der er en afsvækkelse af paragraffen med hensyn til, at egnsudviklingsrådet skal føre lokaliseringspolitik.

Jeg håber som sagt, selv om hr. Stetter måske var lidt tilbageholdende — det er jo hans karakter, og vi ligner måske hinanden lidt i den henseende — at vi alligevel både med venstre og konservative og i øvrigt med hele tinget kan enes om denne lovgivning, således at den fortsat kan gennemføres i enighed til gavn for de områder, som vi jo ønsker at hjælpe.

Stetter: Ministeren efterlyste konkrete forslag fra os med hensyn til en forbedring af støtten til de industrisvage områder. Jeg har ét forslag, og det er det eneste, der hjælper: en forbedring af mulighederne for ind-

tjening i industrien, en forbedring af industriens konkurrenceposition. Hvis ikke regeringen forstår at føre en økonomisk politik, som giver disse muligheder, så bliver virkningerne af en hvilken som helst egnsudviklingslov kun til krusninger på overfladen.

Kristen Østergaard: Jeg er i den situation, at jeg kan takke handelsministeren for de gode besvarelser af de spørgsmål, som jeg havde stillet, så det er ikke handelsministerens svar, der giver mig anledning til at tage ordet, det er en bemærkning fra hr. Lysholt Hansen om, at hensigten med statslånene er at skabe nye arbejdspladser og ny indtjening, og dermed kan denne statsfinansielle merudgift forsvares. Jeg ved ikke, om jeg kan dreje ministerens svar derhen, at hvis vi kan finde frem til ordninger, som er lige så gode, og som ikke giver denne statsfinansielle belastning, så kan det vel også give denne ekstra fortjeneste, uden at vi indblander staten.

Erik Hansen: Også jeg vil gerne takke handelsministeren for svarene, men jeg må nok sige til handelsministeren, at de forventninger, ministeren har til de kommende 3½ år, er jeg ikke helt sikker på at jeg kan bidrage positivt til går i opfyldelse.

Ministeren erklærede sig enig med mig i, at det er væsentligt at få et regionalt samarbejde i gang. Må jeg understrege for en ordens skyld: jeg er enig i denne betragtning, men jeg føjede til, at det er nødvendigt i det regionale samarbejde at sørge for, at yderhjørnerne i regionerne også kommer med. Det hænder, nogen føler sig lidt overset i den sammenhæng.

Jeg er enig i den betragtning, at udflytningen naturligvis må følges op af egnsudviklingslovgivningen. Her var, om ikke en nydannelse i dag så i hvert fald en oplysning, som jeg synes er interessant, nemlig at ministeren altså vil støtte en udflytning. Dermed vil jeg tro, at den kongelige grønlandske handels udflytning til Ålborg er mere sikker end nogen sinde.

Må jeg sige til hr. Arne Larsen, som ofte taler om større enheder, at her tror jeg nok, det er væsentligt at lægge mærke til, at der står i bemærkningerne, at der skal tages hensyn til, at folk skal bo, hvor folk gerne

[Erik Hansen.] vil have lov til at bo. Det er også lidt af en nydannelse, at der måske i større udstrækning end tidligere tages hensyn til det.

Også i dag har vi fra hr. Arne Larsen hørt om, at nu skal man koncentrere sig til ganske bestemte områder, og igen blev Lolland-Falster-regionen inddraget i det. Jeg vil advare imod, at det kommer til at stå som noget, man har bakket op om her i folketinget, at nu skal Nakskov udvikles, nu skal Nykøbing udvikles, men Maribo og de andre byer — det lå næsten i luften — skal gøres til spøgelsesbyer. Jeg vil gerne sige, at jeg deler ikke den anskuelse, at det er den udvikling, vi skal have frem i den sydlige region.

Arne Larsen: Det er kolossalt, så nervøse nogle ordførere er, for, at folk ikke skal få lov til at bo dér, hvor de har lyst til at bo. Jeg må nok have lov at sige, at en arbejdsløs arbejdsmand i Pandrup Kås, som ikke har haft arbejde i 9 eller 12 måneder, tror jeg nok, var villig til at bevæge sig f. eks. til Ålborgområdet, hvis man kunne stille en ordentlig bolig til hans rådighed til en overkommelig pris. Boligtilbuddet hænger i allerhøjeste grad sammen med arbejdskraftens mobilitet, og derfor synes jeg, man snarere skulle koncentrere sig om at løse denne side af egnsudviklingsproblematikken, for så tror jeg faktisk, at meget løste sig uden synderlig store tilskud.

Jeg vil da ikke kvæle initiativer og lyst til at opbygge noget positivt uden for Nakskov og uden for Nykøbing Falster, hvis det kan lade sig gøre dernede på Lolland, det er da helt sikkert. Der er sikkert stationsbyer af en vis størrelse, i Jylland f. eks. Brande og Karup og Grindsted, som i forvejen har et industrielt underlag, og hvorfor skulle de ikke kunne udvikle sig til noget større? Men hvis hr. Erik Hansen tænker på Farsø eller sådan noget lignende, yderkanterne, og ønsker, at der her skal nedsætte sig en tekstilfabrikant, som måske kan beskæftige ti mennesker, så er jeg ikke enig. I løbet af nogle få år kan virksomheden ekspandere kolossalt og voldsomt, så den har brug for 500 arbejdere. Hvilket problem får man så ikke i sådan et lille samfund? Så havde det nok været bedre, om placeringen var blevet

valgt noget heldigere. Vi har set, hvad det gav af problemer, da man byggede en virksomhed ude på den åbne mark. Danfoss dernede på Als. Kløge folk ville nok have valgt en anden beliggenhed, for det har nok givet ganske kolossale problemer for den arbejdskraft, som der blev behov for netop i det landsbysamfund. Det er betragtninger, jeg tidligere har gjort gældende. Jeg mener altså, man skal være forsigtig med, hvor man spilder sin egnsudvikling, for den kan nemlig nemt blive spildt.

Der er nogle, der er så lykkelige over, at vi skal ind i fællesmarkedet, at de siger, at når vi er kommet i fællesmarkedet, så bliver der slet ikke brug for nogen egnsudvikling — det kan man næsten forstå på udtalelserne — for så er der ikke grænser for, hvad der vil ske af ekspansion af dansk industri osv. Jeg har altså den modsatte opfattelse, og jeg vil f. eks. stille det spørgsmål: hvad tror man, der sker i Sønderjylland, hvis vi kommer ind i fællesmarkedet? Tænk på det store industrisamfund, der hedder Flensborg, som ligger klos op ad grænsen. Jeg tror, man dernede bl. a. vil komme ud for ganske væsentlige besværligheder, i det øjeblik vi kommer i fællesmarkedet. I øvrigt er et af fællesmarkedets store mål jo at skabe udvikling dér, hvor der ingen udvikling er i øjeblikket. Det har vi jo tydeligt set i Syditalien. Der er ikke sket noget som helst. Jeg tror altså ikke, at vi skal forvente os noget synderligt med hensyn til egnsudviklingsfremme fra fællesmarkedets side. I øvrigt ofrer man ikke flere penge på udvikling af underudviklede områder i fællesmarkedet, end Sverige bruger på udvikling i Blekinge, så fællesmarkedstilslutningen er ikke rigtig noget at sætte i relation til egnsudviklingsloven.

(Kort bemærkning.)

Lysholt Hansen: Den netop nævnte problematik får mig til at tage ordet. Slesvig-Holstens ministerpræsident har jo meget skarpt sagt lige for ganske nylig, at man må have skabt særordninger i Slesvig-Holsten, af hensyn til angst for konkurrencen fra danske entreprenør- og murervirksomheder lige nord for grænsen, ved vor tilslutning til fællesmarkedet. Jeg synes lige, det skal med ind i billedet, når nu angsten kommer så stærkt til udtryk fra hr. Arne Larsens side.

Handelsministeren (Erling Jensen): Jeg skal bekræfte over for hr. Lysholt Hansen, at når vi har lagt dette lovforslag frem, er det, fordi vi er overbevist om, at dets samlede støtte er fuldt acceptabel også i et kommende fællesmarked.

Jeg skal til hr. Stetters forslag gående ud på, at det eneste, der skulle til, var en forbedring af vort erhvervslivs muligheder for at komme i en bedre konkurrenceposition, sige, at det er jeg fuldstændig enig i. Vi skal måske nok bare konkretisere disse forslag og så vende tilbage til dem, og det vil jeg meget gerne være med til. Jeg er enig i, at vi både før og umiddelbart op til en tilslutning til fællesmarkedet har et behov for at bistå hinanden i at give erhvervslivet det bedst mulige konkurrencemæssige udgangspunkt.

Til hr. Kristen Østergaard, som vistnok ikke rettede sit spørgsmål så meget til mig som til finansudvalgets formand, vil jeg gerne have lov til at sige, at jeg føler mig overbevist om, at måske netop finansudvalgets formand ville glæde sig, hvis det blev muligt at opnå nøjagtig de samme resultater for en samfundsmæssigt mindre udgift, og det ville jeg også.

Hr. Erik Hansen nævnte yderhjørnerne i det regionale, og jeg betragter det først og fremmest som noget, der skal klares på det regionale plan, men jeg tror, det er rigtigt, at der er et behov for, som det altså nu også er sket her, at få sagt, at en region er et samlet hele og ikke blot nogle enkelte byer.

Jeg må desværre samtidig sige, at hvis hr. Erik Hansen har forstået mine bemærkninger om udflytning hen i nærheden af konkrete statslige virksomheder, så var dette bestemt ikke tilsigtet; jeg talte om udflytning af erhvervsvirksomheder fra steder, hvor de i dag er placeret, og ud i egnsudviklingsområderne.

Jeg vil gerne medgive hr. Arne Larsen, at også efter min vurdering er det afgørende, hvis erhvervsvirksomheder skal placeres, at de placeres steder, hvor der er det underliggende miljø for netop en erhvervsvirksom-

hed af denne størrelse og denne karakter. Det får mig også til at tro, at der kan være tale om forskellige størrelsemæssige underlag alt efter størrelsen og karakteren af den erhvervsvirksomhed, der placerer sig; men det er for mig at se rigtigt, at et underlag svarende til virksomhedens udviklingsmuligheder må der være, hvis det skal lykkes.

Jeg skylder hr. Arne Larsen at sige, at jeg af tidnød før ikke svarede på hans bemærkninger om landsplanlægning, og jeg tror, vi kommer ind i denne debat om et lille øjeblik; men jeg vil gerne sige, at også jeg glæder mig til, at der fra boligministerens side fremkommer sådanne lovforslag, at vi netop igen om et år kan mødes og snakke egnsudvikling med en mulighed for at have det underlag af statistik og sammenlægning af regionsplaner, som vi har behov for.

Endelig kunne hr. Arne Larsen og jeg altså ikke helt undgå lige til sidst at konstatere, at vi dog ikke er enige om alt; jeg vil gerne sige, at jeg har den stik modsatte opfattelse af Sønderjyllands — og for den sags skyld også af Lolland-Falsters — fremtidige chancer. De kommer til at ligge som udfaldsporte for hele Skandinavien over for det øvrige fællesmarked; de får for mig at se en vældig chance for at tiltrække erhvervsliv, der ønsker at være så nær det øvrige fællesmarked som overhovedet muligt.

Må jeg endnu en gang takke for en stadig mere velvillig behandling fra ordførernes side.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den fungerende formand (Kofoed): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning vedrørende den regionale befolknings- og erhvervsudvikling [af Holger Hansen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XX) findes i tillæg A. sp. 2261, fremsættelsen i tidenden sp. 2903).

Den fungerende formand (Kofoed): Sammen med denne sag foretages den næste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om lokaliseringsrådgivning [af Holger Hansen m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXI) findes i tillæg A. sp. 2265, fremsættelsen i tidenden sp. 2903).

Forslagene sattes til forhandling.

Boligministeren (Helge Nielsen): De to forslag, der er fremsat af venstre, tager dels sigte på at få undersøgt og klarlagt problemerne omkring den såkaldte skæve befolkningsudvikling her i landet med henblik på at opnå en ligelig fordeling mellem landsdelene — og til dette formål foreslås nedsat et blandet politisk sagkyndigt udvalg — dels på allerede nu at etablere et lokaliseringsråd, som både skal kunne rådgive erhvervslivet, når en virksomhed står foran en nyetablering eller en udvidelse, og have de beføjelser, der bl. a. nu udøves af egnsudviklingsrådet, og det planlægningsarbejde, som udføres af landsplanudvalgets sekretariat.

De begrundelser, der gives for forslagene, dækker et bredt felt af vor lovgivning og administration, og de problemer, der behandles, er hverken nye eller hidtil ubehandlede i folketinget. Jeg kan som eksempel henvide til det af handelsministeren fremsatte forslag til en ny lov om egnsudvikling og til drøftelserne i tinget den 29. februar 1972 af forslag til folketingsbeslutning om udflytning af statsinstitutioner. Adskillige af de betragtninger, der kan anføres i anledning af venstres nu fremsatte to forslag til folketingsbeslutning, er derfor allerede for kort tid siden fremført her i tinget.

Jeg finder det derfor mest hensigtsmæssigt at komme ind på spørgsmålene: hvorfor er udviklingen blevet, hvad vi kan kalde skæv, hvad bør vi gøre i denne anledning, og hvad kan vi gøre? Indledningsvis vil jeg gerne fremhæve, at der ikke er tale om en speciel dansk udvikling; der er derimod tale om en udvikling fælles for hele den industrialiserede verden, en udvikling, som har stået på i adskillige årtier, men er accelereret i perioden efter anden verdenskrig.

Et par af de karakteristiske træk er en befolkningstilbagegang i landdistrikterne og i de små bysamfund. Skal vi søge de egentlige årsager til dette fænomens fremkomst i Danmark, må vi undersøge de udviklingstendenser i vort samfund, som ligger bag byvæksten, bag koncentrationen af såvel den offentlige som den private aktivitet i og omkring de største og mellemstore bysamfund. Det er resultatet af de dybtgående strukturændringer, som erhvervslivet og den offentlige forvaltning gennemgår i disse år.

Det er en iøjnefaldende, og vi må vist også sige uomgængelig, kendsgerning, at landbrugsbeskæftigelsen i de forløbne 25 år til stadighed er gået tilbage, mens produktiviteten i erhvervet er steget. Omfanget af denne tilbagegang illustreres af den kendsgerning, at landbrugets andel af den samlede beskæftigelse siden 1950 er faldet fra ca. 25 pct. til ca. 10 pct. i 1970. Især er det antallet af medarbejdere, som er gået tilbage, og tilbagegangen har været voksende gennem det meste af efterkrigsperioden; helt frem til 1950 steg, om end svagt, antallet af selvstændige landmænd.

I den følgende periode er udviklingen med voksende styrke gået i modsat retning. Årsagen er først og fremmest den faldende tilgang af unge til landbruget sammenholdt med det forhold, at de selvstændige landmænds aldersfordeling forskyder sig mod de ældre aldersgrupper, og at flere og flere selvstændige landmænd overgår til andet erhverv.

En fremskrivning på grundlag af de hidtidige tendenser angiver, at der fortsat vil finde betydelige nedlægninger af landbrug sted, og at landbrugsbeskæftigelsen yderligere vil blive reduceret. Samtidig må det dog vel antages, at industrialiseringen og specialiseringen af produktionen på store